

ข้อมูลท้องถิ่น

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์
การศึกษาเชิงบูรณาการเพื่อเพิ่มศักยภาพ
ในการเลี้ยงปลาสวายโหมงเพื่อการส่งออก

The integrated study for improvement the potential of
the hybrid *Pangasius* culture for exportation

202183

คณะผู้วิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา พยุหะ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อินทิรา ชาฮีร์
3. ดร.ฉวีวรรณ อินทนนท์

สังกัด

- คณะเกษตรศาสตร์
- คณะศิลปศาสตร์
- คณะบริหารศาสตร์

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงบประมาณแผ่นดิน
ประจำปีงบประมาณ 2551

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย ม.อบ. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

การดำเนินโครงการการวิจัยครั้งนี้ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ปีงบประมาณ 2551 ผู้ดำเนินงานขอขอบคุณผู้เพาะพันธุ์ลูกปลา ผู้อนุบาลลูกปลา ผู้เลี้ยงปลา พ่อค้าขาย ปลีก พ่อค้าขายส่ง ธุรกิจโรงแล่นี้อปลาและห้องเย็น ผู้ส่งออก ผู้บริหารของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (สถาบันอาหาร กระทรวงอุตสาหกรรม กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ข้าราชการ และนักการเมืองท้องถิ่น) และผู้บริโภคร่วมมือ ความสะดวกและคำแนะนำต่าง นอกจากนี้ ขอขอบคุณนางสาวจิตรา สิมาวัน ผู้ช่วยในโครงการวิจัยสำหรับการทำงานจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ตลอดจนถึงสิ้นสุดโครงการวิจัยครั้งนี้

คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

จท/อจ

เลขหมู่	SH 153.5 ก 425 ก 2554
เลขทะเบียน	จท 4041 น. 2
วัน/เดือน/ปี	1 9 อ.ย. 2560

การศึกษาเชิงบูรณาการเพื่อเพิ่มศักยภาพ ในการเลี้ยงปลาสวายโมงเพื่อการส่งออก

บทคัดย่อ

ในประเทศไทยการเลี้ยงปลากลุ่ม *Pangasius* ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงโดยเกษตรกรรายย่อยและเลี้ยงเพื่อบริโภคภายในประเทศ ในปี 2005 รัฐบาลไทยได้เริ่มโครงการนำร่องโครงการแรกสำหรับการส่งเสริมการส่งออกปลากลุ่ม *Pangasius* ที่เลี้ยงในกระชังในแม่น้ำโขงจังหวัดนครพนม ซึ่งเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ได้มีการประเมินแนวโน้มและข้อจำกัดของประเทศไทยสำหรับการเลี้ยงและส่งออกปลาชนิดนี้ ด้วยการสัมภาษณ์หลายภาคส่วนของธุรกิจ (เกษตรกร, พ่อค้าคนกลาง, โรงงานแปรรูป ผู้ส่งออก และผู้กำหนดนโยบาย)

การผสมพันธุ์เทียมแม่พันธุ์ปลาสวาย (*P. hypophthalmus*) และ พ่อพันธุ์ปลาเผาะหรือปลาโมง (*P. bocourti*) ประสบผลสำเร็จทำให้ได้ลูกพันธุ์และอัตราการรอดสูง ชื่อทางการค้าของปลาชนิดนี้คือ Thai Panga และชื่อท้องถิ่นคือ ปลาสวายโมง โดยปลาสวายโมงมีเนื้อสัมผัสคล้ายกับปลาโมง

เกษตรกรในจังหวัดนครพนม 400 ราย เข้าร่วมโครงการเลี้ยงปลาสวายโมงเพื่อการส่งออก เข้าร่วมโครงการนำร่องในระยะแรก (2005-2006) และระยะที่สอง (2007-2008) โดยรัฐบาลช่วยออกค่าใช้จ่ายต่างๆ การผลิตทั้งหมด ระยะเวลาในการเลี้ยง 11 เดือน ได้ปลาน้ำหนักประมาณ 800 กรัม ร่วมกับความร่วมมือของผู้ส่งออกปลาสวายโมงแล้วเนื้อ ปริมาณ 11 ตัน ส่งออกไปประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี 2006 การผลิตทั้งหมด การแปรรูป และกระบวนการส่งออกดำเนินการโดยภาครัฐร่วมกับผู้ส่งออก สำหรับการเลี้ยงปลาเกษตรกรจ่ายเงิน 5 บาทต่อตัว (33 บาท = 1 ดอลลาร์สหรัฐ) เมื่อเกษตรกรลงทุนด้วยตัวเอง พบว่า มีหลายปัจจัยที่นำกังวล อาทิเช่น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการผลิต ระยะเวลาเลี้ยง และราคาปลาที่รับซื้อหน้าฟาร์มก่อนเข้าโรงงานแปรรูปและผู้ส่งออก ประเทศไทยมีแนวโน้มสูงที่จะประสบความสำเร็จในการส่งออกปลาชนิดใหม่นี้ โรงงานแปรรูปของภาคเอกชนของไทยมีประสบการณ์ที่ยาวนานและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในผู้บริโภคระดับนานาชาติ การประยุกต์รูปแบบการเพาะเลี้ยงที่เคยมีมาเพื่อส่งเสริมการเลี้ยงปลาชนิดนี้ จะช่วยให้เกษตรกรลดราคาอาหารเม็ด (22-25 บาทต่อกิโลกรัม) และอัตราแลกเนื้อ เท่ากับ 1.5-1.7 ขณะที่โรงงานแปรรูปสามารถรับซื้อปลาจากเกษตรกรได้ในราคา 30-35 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งเป็นแนวความคิดที่ดีที่ภาครัฐต้องการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรที่ยากจนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเป็นพื้นที่ที่มี GDP ต่ำที่สุดของประเทศ แต่การขยายโครงการนี้จำเป็นต้องได้รับการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนจากหลายภาคส่วนของธุรกิจ เกษตรกรรายย่อยขาดแคลนเงินทุนและความรู้ด้านการจัดการเลี้ยงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ดังนั้นหลายภาคส่วนธุรกิจจึงได้รับคำแนะนำให้จัดตั้งวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยโรงเพาะฟัก การจัดจำหน่ายอาหาร โรงงานแปรรูป และอื่นๆ เหมือนกับเกษตรกรเลี้ยงปลานิลรายย่อยส่วนใหญ่ที่สูญเสียเงินกำไรให้แก่บริษัทอาหาร

คำสำคัญ: ปลากลุ่ม *Pangasius*, ปลาสวายโมง

The integrated study for improvement the potential of the hybrid *Pangasius* culture for exportation

Abstract

The *Pangasius* culture in Thailand mostly operated by small-scale farmers and the most of production is for domestic consumption. In 2005, the Thai government had launched the first pilot project for promotion the exportation of hybrid *Pangasius* cultured in the cage in the Mekong river in Nakhon Phanom province Northeast of Thailand. The evaluation of potentiality and constraint of Thailand for culture and exportation of this species had been conducted by interview all staked holders (farmers, dealers, processors, exporters and policy makers).

The artificial cross breeding of female *P. hypophthalmus* and male *P. bocourti* had been successfully which produced more seed and higher survival rate, the commercial name for exportation of this species is Thai Panga and local name is Swai Mong. The texture quality is likely same as *P. bocourti*.

There were nearly 400 farmers had joined the first phase of project (2005-2006) and second phase (2007-2008) which government provided all production inputs. The culture period was 11 months which obtained around 800 g of fish. With the cooperation of the exporter, there was 11 tons of fish fillet had been exported to USA in 2006. All production, processing and exportation processes were undertaken by government incorporated with the exporter, the farmers were paid 5 Baht/fish (33 Baht = 1US\$) for culture. Once the farmers have to invest by themselves, there are many factors which highly concerned by farmers i.e. production cost, culture period and farm gate price while the processing plants and exporters are ready to invest in the new product. Thailand has high potentiality to success in exportation of this new species as the private sectors of Thai processing plant has long experience and widely accepted by the international consumers. To apply the conventional aquaculture practice for promotion the culture of this species will lead to the lost of farmer as the high price of pellet feed (22-25 Baht/kg) and the FCR is 1.5-1.7 while the processing plant can afford buying fish at 30-35 Baht/kg. It is good idea that the government want to increase the income of poor farmers of Northeast which have the lowest GDP in the country, but the extension program need to be carefully considered from all stakeholders. As the small scale farmers which are scarce in capital and knowledge of culturing management need more support from government so most of stakeholders suggested to set up the community enterprise which compose of hatchery, feed manufacturing and processing plant